НОВАЯ ЭРА НАУКИ И ЗНАНИЙ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
global-science-review.com
editor@global-science-review.com

OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA EKOLOGIK TA’LIM JARAYONLARINI BOSHQARISHNING KORPORATIV MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Hotamov Tolibjon Narzullayevich
“RENESSANS TA’LIM UNIVERSITETI” Yoshlar bilan ishlash, ma’naviya va ma’rifat boshqarmasi boshlig‘i

Annotatsiya. Mazkur maqolada oliy ta’lim muassasalarida ekologik ta’lim jarayonlarini korporativ yondashuv asosida boshqarishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Ekologik ta’lim samaradorligini oshirishda ta’lim subyektlari hamkorligi, innovatsion texnologiyalar va boshqaruv mexanizmlarining ahamiyati asoslangan.

Kalit so‘zlar: ekologik ta’lim, korporativ boshqaruv, oliy ta’lim, ekologik madaniyat, innovatsion yondashuv, hamkorlik, boshqaruv mexanizmlari.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты управления экологическим образованием в высших учебных заведениях на основе корпоративного подхода. Обоснована роль сотрудничества субъектов образования, инновационных технологий и управленческих механизмов в повышении эффективности экологического образования.

Ключевые слова: экологическое образование, корпоративное управление, высшее образование, экологическая культура, инновационный подход, сотрудничество, механизмы управления.

Annatation. This article examines the theoretical and practical aspects of managing environmental education in higher education institutions through a corporate approach. It highlights the importance of stakeholder cooperation, innovative technologies, and management mechanisms in improving the effectiveness of environmental education.

Keywords: environmental education, corporate management, higher education, environmental culture, innovative approach, cooperation, management mechanisms.

Kirish. Bugungi kunda ekologik muammolarning global miqyosda kuchayib borishi oliy ta’lim muassasalarida ekologik ta’limni takomillashtirish va uni samarali boshqarish masalasini dolzarb vazifalardan biriga aylantirmoqda. Atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va barqaror rivojlanish tamoyillarini ta’lim jarayoniga integratsiyalash ekologik bilimga ega, mas’uliyatli va faol fuqarolarni tayyorlashni talab etadi.

Mazkur jarayonda ekologik ta’limni faqat alohida fanlarni o‘qitish bilan cheklab qo‘ymasdan, balki oliy ta’lim muassasasining barcha tarkibiy tuzilmalari, professor-o‘qituvchilar, talabalar, boshqaruv xodimlari va tashqi hamkorlarning o‘zaro hamkorligi asosida tashkil etish muhimdir. Shu nuqtayi nazardan, korporativ yondashuv ekologik ta’lim jarayonlarini tizimli tashkil etish va boshqarishning istiqbolli yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Asosiy qism. Korporativ yondashuv oliy ta’lim muassasasida umumiy maqsad, manfaatlar, qadriyatlar va mas’uliyat asosida faoliyat yurituvchi subyektlarning o‘zaro hamkorligini ta’minlashga qaratilgan boshqaruv yondashuvidir. Ekologik ta’lim jarayonida ushbu yondashuvning qo‘llanilishi ekologik bilimlarni o‘zlashtirish, amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish va ekologik mas’uliyatni shakllantirishga xizmat qiladi.Oliy ta’lim muassasalarida ekologik ta’lim jarayonlarini boshqarishning korporativ mexanizmlari bir nechta o‘zaro bog‘liq tarkibiy qismlardan tashkil topadi. Jumladan, strategik rejalashtirish, tashkiliy muvofiqlashtirish, hamkorlikni rivojlantirish, innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlash, monitoring va natijalarni baholash ushbu mexanizmlarning muhim yo‘nalishlari hisoblanadi.

Strategik rejalashtirish mexanizmi ekologik ta’limning maqsad va vazifalarini belgilash, ustuvor yo‘nalishlarni aniqlash hamda tegishli rivojlanish dasturlarini

ishlab chiqishni nazarda tutadi. Bunda oliy ta’lim muassasasining ta’lim, ilmiy-tadqiqot va ma’naviy-ma’rifiy faoliyatini ekologik maqsadlar bilan uyg‘unlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Tashkiliy muvofiqlashtirish mexanizmi fakultetlar, kafedralar, ekologik to‘garaklar va talabalar tashkilotlari faoliyatini o‘zaro bog‘lash orqali ekologik ta’limning uzviyligini ta’minlaydi. Bunday hamkorlik ekologik mazmundagi fanlararo loyihalar, ilmiy-amaliy konferensiyalar, ekologik aksiyalar va innovatsion tashabbuslarni samarali tashkil etish imkonini beradi.

Korporativ mexanizmlarning yana bir muhim jihati oliy ta’lim muassasasi va tashqi hamkorlar o‘rtasidagi aloqalarni rivojlantirishdir. Mahalliy hokimliklar, ekologiya sohasidagi tashkilotlar, nodavlat notijorat tashkilotlari, ilmiy markazlar va korxonalar bilan hamkorlik qilish talabalarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan bog‘lashga yordam beradi. Natijada talabalar ekologik muammolarni tahlil qilish, muqobil yechimlarni ishlab chiqish va jamoaviy qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradilar. Ekologik ta’limni boshqarishda innovatsion mexanizmlardan foydalanish ham alohida ahamiyatga ega. Raqamli ta’lim platformalari, virtual laboratoriyalar, ekologik monitoring vositalari va loyiha asosida o‘qitish texnologiyalari ta’lim jarayonining interfaolligini oshiradi. Shu bilan birga, talabalarni ekologik muammolarni hal etishga yo‘naltirilgan amaliy loyihalarga jalb qilish ularning mustaqil fikrlashi va ekologik tashabbuskorligini rivojlantiradi. Korporativ boshqaruv mexanizmlarining samaradorligi muntazam monitoring va baholash orqali aniqlanadi. Bunda talabalarning ekologik bilimlari, ekologik vaziyatlarga munosabati, amaliy faoliyatdagi ishtiroki va mas’uliyatli xulq-atvori kabi ko‘rsatkichlardan foydalanish mumkin. Monitoring natijalari asosida mavjud muammolar aniqlanadi, boshqaruv qarorlari takomillashtiriladi va ekologik ta’limning natijadorligi oshiriladi. Shunday qilib, oliy ta’lim muassasalarida ekologik ta’lim jarayonlarini korporativ asosda boshqarish o‘zaro hamkorlik, umumiy mas’uliyat, innovatsion faoliyat va natijadorlikka yo‘naltirilgan yaxlit tizimni shakllantirishni taqozo etadi. Bunday tizimning samarali ishlashi

rahbariyatning qo‘llab-quvvatlashi, professor-o‘qituvchilarning faolligi, talabalar tashabbuslari va tashqi hamkorlar bilan barqaror aloqalarga bog‘liq.

Xulosa. Oliy ta’lim muassasalarida ekologik ta’lim jarayonlarini boshqarishning korporativ mexanizmlarini takomillashtirish ekologik ta’limning mazmuni va tashkil etilishini zamonaviy talablar asosida rivojlantirish imkonini beradi. Buning uchun strategik rejalashtirish, tashkiliy muvofiqlashtirish, ta’lim subyektlari hamkorligi, innovatsion texnologiyalar va monitoring mexanizmlarini o‘zaro uyg‘unlashtirish zarur. Korporativ boshqaruvning samarali yo‘lga qo‘yilishi ekologik bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog‘lash, talabalarning ekologik madaniyati va mas’uliyatini rivojlantirish hamda oliy ta’lim muassasasida ekologik qadriyatlarga asoslangan ta’lim muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 30-oktabrdagi PF-5863-son Farmoni. 2030-yilgacha bo‘lgan davrda O‘zbekiston Respublikasining atrof-muhitni muhofaza qilish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 27-maydagi 434-son qarori. O‘zbekiston Respublikasida ekologik ta’limni rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida.
3. UNESCO. Education for Sustainable Development: A Roadmap. Paris: UNESCO, 2020.
4. UNESCO. Berlin Declaration on Education for Sustainable Development. Berlin, 2021.
5. Sterling, S. Sustainable Education: Re-visioning Learning and Change. Schumacher Society, 2001.